

Pozdravni govor Zlatka FRIDA

Odnosi između Katoličke Crkve i države u nas pokazuju posljednjih godina konstantan napredak, i to kako u odnosima na vanjskom planu sa Sv. Stolicom tako i na unutarnjem u odnosima sa Crkvom na svim razinama. To je postao jedan stalan proces koji je u svojem razvoju imao nekoliko temeljnih događaja, među koje valja svakako svrstati Protokol iz 1966. godine i obnovu diplomatskih odnosa s Vatikanom u prošloj godini. Međutim, Sređenje odnosa s Katoličkom Crkvom nije moguće izdvojiti iz konteksta odnosa sa Srpskom pravoslavnom crkvom, Islamskom i drugim vjerskim zajednicama te općih društvenih kretanja u nas, jer je to upravo jedan od niza pozitivnih rezultata rasta i afirmacije našeg socijalističkog samoupravnog društva.

Može se konstatirati da su odnosi vjerskih zajednica i države, zasnovani na načelima odvojenosti države od Crkve, ravnopravnosti svih vjerskih zajednica i slobode Crkve u crkveno vjerskom djelovanju, zahtijevali obostrane napore za pronalaženje adekvatnog mjesta Crkve u samoupravnom socijalističkom društvu. Gledajući u cjelini, na dobrom smo putu da proklamirana načela što potpunije oživotvorimo. Na toj osnovi potrebni su daljnji naponi svih društvenih činilaca. O naporima drugih društvenih faktora na pronalaženju adekvatnog mjesta Crkve u društvu govorio sam na nedavno održanoj osmoj sjednici Republičke konferencije SSRNH. Ovdje želim nešto reći o naporima koji se u tom pravcu čine unutar Crkve.

Kao što je poznato, u nas je u toku intenzivan proces daljnje demokratizacije društvenih odnosa u cilju stvaranja što boljih uvjeta za što potpuniju afirmaciju slobode rada i slobode čovjeka. Sigurno je da novi društveni sadržaj traži i odgovarajuće strukture, te u tom pravcu čitavo društvo vrši napore putem društvenog dogovora, u čemu su već do sada postignuti određeni korisni rezultati i stečena pozitivna iskustva. U tom općem razvoju nije mimoiđena ni činjenica postojanja Crkve u okviru šire društvene zajednice. Štoviše, tema o Crkvi postaje sve aktualnija s obzirom na to što su u novim društvenim odnosima zadržane stare crkvene strukture, zbog čega dolazi do određenih složenih situacija. Korijeni tog stanja ne nalaze se u tobožnjem državnom ateizmu, ili netoleranciji prema vjeri i Crkvi, kako se to ponekad svjesno ili nesvjesno prikazuje, već u karakteru novih društvenih odnosa, u otvorenom procesu izgradnje samoupravnog društva, u rastu čovjekove slobode i izgradnji humanijih odnosa, u »spuštanju« prava upravljanja na radnog čovjeka, tj. u promjeni klasnih odnosa u društvu.

Budući da je na ovogodišnjem svećeničkom tečaju tema »Svećenik u kršćanskoj zajednici«, a riječ je o kršćanskoj zajednici u nas, dopustite mi par napomena koje su po mom mišljenju relevantne za razmatranje ove interesantne teme:

1) U nas je sprovedena socijalistička revolucija koja je srušila stare kapitalističke oblike vlasti,

2) Kršćanska zajednica i njeni vjernici žive i djeluju u široj društvenoj zajednici, u kojoj se izgrađuju socijalistički društveni odnosi.

Ako se uzmu u obzir ove činjenice, vrlo brzo se može doći do zaključka da ni kršćanska zajednica, prema tome ni njen svećenik, ne mogu ostati na razini predrevolucionarnog stanja, niti im osnovne preokupacije mogu biti dileme iz tog vremena.

Ipak, ne tako rijetko, susrećemo nostalgiju za starim stanjem, želju i pokušaje da se Crkvi vrate one funkcije koje je imala u prošlosti, te da se obnovi vjerski život onakav kakav je bio prije pedeset godina.

Istina, danas je lakše razgovarati o neosnovanosti takvih i sličnih pristupa, te o nužnosti promjena u kršćanskoj zajednici, jer je to ne samo društveni imperativ već i unutrašnji poriv Crkve, što je došlo do izražaja i na II vatikanskom koncilu.

Mnogima danas postaje jasnije zašto je zahtjev za promjenu crkvenih struktura i njenih funkcija u društvu kakvo je naše, postavljen u nas mnogo prije nego u drugim sredinama, čak prije nego i na samom Koncilu. To je samo još jedan od niza dokaza da se u nas počelo formirati novo društvo, što je nalagalo promjenu funkcije federacije, republike, komune, promjenu partije, promjenu ekonomike, razvoj međunacionalnih odnosa, novu koncepciju narodne obrane i dr. Ti isti faktori nalažu i promjenu u Crkvi.

Pri tome valja napomenuti da ove promjene ne ugrožavaju niti dovode u pitanje slobodan vjerski život, već dovode u pitanje tzv. »vjerski« život u funkciji politike i formiranje, na vjerskoj osnovi, struktura paralelnih drugim društvenim strukturama, što predstavlja anarhizam u samoupravnom društvu.

Naprotiv, socijalističko društvo osigurava slobodno djelovanje vjerskih zajednica u kojima vjernik potpuno slobodno izražava svoja vjerska osjećanja kao pripadnik katoličke, pravoslavne ili neke druge vjerske zajednice i slobodno oživotvoruje princip o slobodi vjere kao nerazdvojnog dijela građanskih sloboda. Na taj način realizira se sloboda vjernika kao građanina koji u stvarima od općeg društvenog interesa slobodno i ravnopravno odlučuje o zajednici s ostalim sugrađanima uključen u društvene i samoupravne organizacije.

U tom cilju pozdravljam sve one napore koji su upravljani na mijenjanje starih crkvenih struktura i eliminiranje onih njenih funkcija koje nisu vjerske, te uključivanje vjernika u širu zajednicu u kojoj zajedno s ostalim građanima odlučuju o pitanjima od općeg društvenog interesa. Iz istog razloga podržavam nastojanja da se iz vjerskog života ukloni fanatizam, klerikalizam i drugi vidovi grupiranja vjernika na političkoj osnovi, što u svojoj biti predstavlja deformiranu religioznost i vodi podvojenosti građana na vjerskoj osnovi.

To više ohrabruje činjenica da sve više vjernika i svećenika svih vjerskih zajednica koristi široke mogućnosti za očitovanje svoje društvene djelatnosti koje im omogućuju razni oblici društvenih i samoupravnih organizacija. Nema sumnje da je to dugotrajan proces i da je za njegovo realiziranje potrebno uporno obostrano nastojanje. No, to je jedini način da se razriješe problemi, da vjerske zajednice postanu dio šire društvene zajednice u kojoj ostaju potpuno slobodne u crkveno-vjerskom djelovanju, a njihovi vjernici kao građani slobodni u svom političkom opredjeljenju i ravnopravni s ostalim građanima.

U ostvarivanju ovakve orijentacije želim uspjeh svim svećenicima i vjernicima kako bi ostvarili takve župne zajednice koje će biti potpuno otvorene i koje će sva pitanja koja proizlaze iz religioznog uvjerenja i pripadnosti Crkvi slobodno rješavati unutar te zajednice, a sva ostala u postojećim društvenim strukturama, jer samoupravni socijalizam ne gradi se ni protiv vjernika ni protiv ateista, niti ga je moguće graditi bez jednih i drugih.